
Istraživanja

Pregledni članak
32.01

Struktura političke znanosti

DAG STRPIĆ*

Sažetak

Ministarstvo znanosti Republike Hrvatske donijelo je novi *Pravilnik o utvrđivanju znanstvenih područja*. Po njemu je *Politologija*, znanstveno polje područja društvenih znanosti te podijeljeno na: 1. *Politologiju*, 2. *Teoriju i povijest politike*, te 3. *Političku filozofiju*. Autor dokumentirano navodi kako Političku znanost sasvim drukčije strukturiraju IPSA i APSA, te prikazuje 120 godina dominantno američkog razvoja političke znanosti i politoloških profesija, koji je doveo do novoga svjetskog standarda po kojem je stotinjak politoloških poddisciplina i područja ekspertiza strukturirano u 8 temeljnih disciplina: 1. *Političke institucije*, 2. *Političko ponašanje*, 3. *Komparativna politika*, 4. *Međunarodni odnosi*, 5. *Politička teorija*, 6. *Javne politike i Upravljanje*, 7. *Politička ekonomija*, 8. *Politička metodologija*.

Autor ističe da bi volontaristička intervencija u podjelu znanstvenih područja mogla značiti udarac razvoju znanosti, organizaciji istraživanja, kadrovskoj obnovi Sveučilišta i akademskom obrazovanju politologa, kao i međunarodno komparabilnoj kompetentnosti hrvatskih stručnjaka, te hrvatskoj demokratskoj političkoj misli i političkoj kulturi općenito.

Ministarstvo znanosti Vlade Republike Hrvatske objavilo je novi *Pravilnik o utvrđivanju znanstvenih područja*, prema kojem je *Politologija*, kao znanstveno polje (5.03) na “području” *društvenih znanosti* (5.), u Republici Hrvatskoj odsad podijeljena na sljedeće grane:

“5.03.01. *Politologija*

5.03.02. *Teorija i povijest politike*

5.03.03. *Politička filozofija*”.¹

To je, bez dvojbe, originalna i u svjetskoj političkoj znanosti (Political Science) još nepoznata podjela. U standardima svjetske političke znanosti, Politologija (Politics) je kao jedna od društvenih znanosti danas strukturirana sasvim drukčije, a i nikad ranije nije bila ovako strukturirana.

*Dag Strpić, docent Fakulteta političkih znanosti u Zagrebu na predmetu Politička ekonomija.

¹*Narodne novine* br. 29, 14. ožujka 1997., str. 1351.

Navest ćemo kako danas političku znanost strukturiraju *Međunarodna udruga za političku znanost* (International Political Science Association, IPSA) i *Američka udruga za političku znanost* (American Political Science Association, APSA), koja je u svijetu najbrojnija i najutjecajnija. Usporedit ćemo usto i nekoliko najutjecajnijih znanstvenih naslova za koje se općenito smatra, i po autorima i po nakladnicima, da su u svjetskoj političkoj znanosti odlučujući, kad je riječ o postavljanju ili širenju standarda. Vidjet ćemo na osnovi dokumenata i kakvim se razvojnim putem došlo do današnje svjetski prihvaćene strukture politologije.

Posljednji, berlinski, XVI. IPSA World Congress 1994., naime, na raspravama o “stanju discipline” u političkoj znanosti (na posebnim sesijama SD 1-8) raspravljao je u okviru *8 područja, disciplina ili polja* (u nas bi se kazalo: u *8 grana politologije kao polja društvenih znanosti*). To su sljedeće “grane”:

1. *Političke institucije* (Political Institutions)
2. *Političko ponašanje* (*Political Behaviour*)
3. *Komparativna politika* (Comparative Politics)
4. *Međunarodni odnosi* (International Relations)
5. *Politička teorija* (Political Theory)
6. *Javne politike/Znanosti o upravljanju* (Public Policy/Administrative Sciences)
7. *Politička ekonomija* (Political Economy), te
8. *Statističke metode* (Statistical Methods).²

Ovakva je artikulacija ponešto različita od one koja se obično navodi kao suvremena, ali “tradicionalna”. Područja suvremene političke znanosti, prema artikulaciji kakvu u obradi podataka (dakle, s nešto više inercije) u to doba provodi Američka udruga za političku znanost (APSA), jesu:

1. *Nacionalna politika* - odnosno, za SAD, Američka politika (American Politics)
2. *Komparativna politika* (Comparative Politics)
3. *Međunarodni odnosi* (International Relations)
4. *Metodologija* (Methodology)
5. *Politička teorija* (Political Theory)
6. *Javno upravljanje* (Public Administration)
7. *Javno pravo* (Public Law)
8. *Javne politike* (Public Policy)
9. “*Druga*” *područja* (npr. Političke institucije, Politička komunikacija, Političko ponašanje, Politička ekonomija, Politička psihologija, Politička filozofija, itd.)
10. “*Primijenjena*” *područja* (npr. Politička kultura, Političko obrazovanje, Politička povijest, Area Studies kao Područna komparativna istraživanja,

²Cf. bilten IPSA *Participation*, vol 17, No 2, Summer 1993, “Special Issue”, pp. 58-59.

ali i kao tradicionalno interdisciplinarno polje istraživanja područja, itd.).³

I. Američki razvoj strukturiranja suvremene i recentne integrirane političke znanosti/politologije na discipline/grane

Zanimljiv je razvoj shvaćanja strukture ovih disciplina/grana (ili “poddisciplina”, ako se “disciplina” koristi kao sinonim za posebnu znanost) kako je dokumentiran u publikacijama APSA, jer je ona u ovom stoljeću postala dominantnom u postavljanju svjetskog standarda. U drugoj polovici XIX. st., u tada svjetski marginalnoj američkoj politologiji pod stanovitim, tada vrhunskim, njemačkim utjecajem, “znanost politike” u užem smislu poznavala je samo 4 discipline/grane:

1. *Američku državnu vlast (American Government)*⁴

³Cf. APSA: *Personnel Service Newsletter*, vol. 38, No 6, Febr. 1994. Dakle, istodobno s Kongresom IPSA.

⁴Engleski termin “government” nema svoju hrvatsku inačicu koja bi bila standardna. Kolokvijalno, to je “vlada” ili “vlast” u užem i širem smislu riječi. Kao kategorija političke znanosti, pak, “government” je tradicionalno označavala “vladavinu” o čijem se “obliku” onda raspravljalo (npr. Locke, *Two Treatises of Government*). U novije doba ona označava nadasve državnu “mašineriju” (Rodee, 1967., p. 5) vlasti i politike, za razliku od države kao suverene teritorijalne cjeline /“state”/ ili države kao političke zajednice /“polity”/. “Government” su državni posredovni mehanizmi, “agencije, magistrature ili organizacije” (Garner 1928., p. 52) za formuliranje i postizavanje svrha države. Država kao “state” može označavati cjelinu svih aspekata moderne državnosti, pojavljujući se nadasve kao “veliki zaštitnik političko-ekonomske zajednice /commonwealth/” (MacIver). “Government” u teoriji moderne države tradicionalno označava “legislativnog suverena” u širem smislu, ali, suvremeno, pokriva organizaciju i djelovanje cjeline državnih vlasti - s naglaskom na izvršnoj (MacIver 1964., 1926., pp. 3-22, 316, 13, 291-316), pa je u tom smislu “government” = mreža neposrednog državnog “organiziranja ljudi po vlasti” (MacIver 1947., p. 7).

Engleska tradicija ima posebnih poteškoća s “državom” (cf. Lubasz 1964., pp. 12fn, 71fn), pa je možda “government” bolje prevoditi držeći se europske kontinentalne tradicije u kojoj je “država” u prvome značenju /state/ često označavana kao “teritorijalna država”, ili “suverena država”, neovisno o njezinom institucionalnom obliku. “Država” u većini politološki meritornih europskih leksika, od uspostavljanja moderne liberalno-demokratske tradicije, prema unutra označuje nadasve državni aparat vlasti i političke mehanizme i aspekte njezina održavanja, “političku državu” - za razliku od “društva”. Zbog toga se u engleskoj politološkoj terminologiji - kad je riječ o akademskoj disciplinarnoj strukturi - na ovakvom sistemskom mjestu, za označavanje disciplinarnog polja istraživanja i poučavanja vezanog uz neku “moderanu državu” i njezinu političku sferu (tj. stabilnu, demokratski i tržišno razvijenu “državu-naciju”), nekada često rabila sintagma “Government and Politics”, a i danas se to iznova počinje prakticirati umjesto “Political System” šezdesetih i sedamdesetih godina, ili samo “Politics” osamdesetih. Pomutnju danas donekle stvara ponovno europeiziranje američke političke znanosti,

2. *Komparativnu/Inozemnu državnu vlast* (Comparative/Foreign Government)
3. *Političku teoriju ili filozofiju*, i
4. *Osnove prava* (Elements of Law).⁵

Newyorška doktorska *Škola političkih znanosti*, osnovana na Sveučilištu Columbia 1880. (utemeljitelj prof. John W. Burgess), postavila je novi model u kojem je, na osnovi intervencije u takvu recipiranu tradiciju, *studij političkih znanosti temeljila kombinacija političke filozofije, historije, geografije, političke ekonomije, diplomacije, znanosti države i teorije prava s javnim pravom, uz naglašeni povijesni, komparativni, upravno-politički i statistički pristup*. Sociologija je priključena 1891.⁶ Ideja takve izmijenjene strukture neposredno je preuzeta također iz europske politologije, napose s novoosnovane *École libre des sciences politiques* u Parizu.⁷

pri kojem se onda o državi i u ovome smislu počinje govoriti kao o “state” (Evans i dr. 1985., Finifter 1993.).

Iako, dakle, ni to više nije sasvim precizno, ali kako je ipak najbliže namjeravanom značenju, “*Government*” - u *disciplinarnom politologijskom smislu* - stoga ćemo najčešće prevoditi kao “*državnu vlast*” u značenju *institucionalno etabliranog aparata i strukture vlasti u nekoj zemlji i discipline/grane političke znanosti koja se time bavi*. Za razliku od “*government*” kao “vlade”, “vlasti”, “vladavine”, i od suverene “(teritorijalne) države” kao “state”, te “moderne države” kao “modern state”. To je, međutim, sasvim precizan prijevod, upravo kad je riječ o danas dijelom oživjeloj američkoj (pa i engleskoj) tradiciji s prijelaza stoljeća (cf. W. Wilson, 1885.).

⁵Cf. Rodee & co. 1967., p. 11. Osnove prava su klasična moderna disciplina političkih znanosti. Npr. Hobbes, *Elements of Law, Natural and Politic*.

⁶Somit & Tanenhaus 1967., pp. 16-27; Crick 1960., pp. 21-29. Cf. i Haddow 1939., te Burgess 1882., Fries 1973.

⁷Nakon svoga postdiplomskog studija u Göttingenu i Berlinu, a prije osnivanja *School of Political Sciences* u New Yorku, Burgess je neposredno u Parizu godinu dana pratio početke rada novoosnovane *École libre des sciences politiques*, preteče današnjih (od 1945.) *Fondation nationale des sciences politiques* i *Institut d'études politiques* u Parizu. Škola je primila prve studente 1872., a prvi njezin direktor, od 1871., bio je Émile Boutmy. Jedna od temeljnih ambicija *École libre* bila je da bude bolja od njemačkih studija i nadasve ozbiljnija od francuskih političko-pravnih studija, koji su nezamjetljivo vegetirali kao tanašna usmjerenja na pariškome Pravu. (P. Favre, u: Andrews 1982., p. 156) Cf. IEP 1995., p. 13. Somit & Tanenhaus 1967., pp. 16-21. Crick 1960., pp. 26-28. Cf. i White ed. 1887. Najopsežniji prilog je tekst T. K. Worthingtona, *Recent Impressions of the École Libre*. (Crick op. cit. p. 27 fn.)

U to doba u Engleskoj nema samostalnog studija političkih znanosti. Još dugo će na ovom području postojati tek pojedinačne katedre na različitim sveučilištima, a tek će 1895. biti utemeljena i *London School of Economics and Political Sciences*, s H.Laskijem, kao svojim vodećim profesorom. I ona će biti strukturirana slično *École libre*, pa tako i danas *London School* ima mnogo sličnosti s pariškim *Institut d'études politiques*. U SAD, osnovni koncept je preuzela *Kennedy School of Government* na Harvardu.

U američkom razvoju političke znanosti u tu je konstitutivnu strukturu najprije interveniralo novo viđenje svjetske i američke politike nakon Prvoga svjetskog rata. Zatim je sredinom ovoga stoljeća (1925.-1975.) isprva polagano, pa onda od četrdesetih-pedesetih godina naglje, u nju prodirala tzv. behavioralna revolucija, a u pedesetim i šezdesetim sistemski analiza, da bi s kombiniranim procesima povijesnog “povratka državi”, političkim institucijama, javnim politikama i političkoj ekonomiji, te razvoju “racionalnog izbora” i nove političke filozofije⁸ u sedamdesetim i, osobito, osamdesetim godinama nastajala današnja zrela sinteza devedesetih. U njoj se američka politička znanost nanovo europeizirala, ali na novoj razini razvoja, a europska se znatno amerikanizirala. Nakon duge konvergencije, to je osnova današnje integracije i integrirane strukture.

Već nakon Prvoga svjetskog rata broj priznatih polja istraživanja i poučavanja počeo se povećavati, pa se negdje do polovice stoljeća razvijaju sljedeća područja “specijalizacija” u američkoj političkoj znanosti, koja je u međuvremenu - dijelom upravo stoga - postala vodećom u svijetu, kako istraživački tako i akademski:

1. Politička teorija ili filozofija
2. Političke stranke, Javno mnijenje, Grupe za pritisak, Politička komunikacija (Propaganda, Semantika)
3. Javno pravo (često kao posebno Ustavno pravo i Upravno pravo)
4. Javno upravljanje
5. Međunarodni odnosi, Diplomacija, Međunarodna politika, Međunarodno pravo, Međunarodne organizacije
6. Američka državna vlast (Government), federalna, savezne i lokalna
7. Komparativna (“inozemna”) državna vlast (često zajedno s Američkom)
8. Zakonodavna tijela i zakonodavstvo
9. Državna vlast i privreda (Government and business).⁹

Prosječna disciplinarna/granska artikulacija sveučilišnih departmana političke znanosti (na unutarnje departmanske odsjeke) na američkim sveučilištima bila je nešto suženija (što kompenziraju šira struktura katedri koje pokrivaju poddiscipline/ogranke i dodatni orijentirani nastavni izbor kolegija s drugih departmana za studente političke znanosti):

1. *Javno upravljanje*
2. *Međunarodni odnosi*
3. *Komparativna državna vlast*
4. *Američka državna vlast i politika*
5. *Politička teorija*.¹⁰

⁸Cf. Kirkpatrick 1962., Evans & co 1985., Almond 1990., Buchanan 1960., 1972., March & Olson 1989., North 1990., Kymlicka 1990.

⁹Cf. Rodee 1967., p. 11, te APSA 1923. i 1951.

¹⁰Roseman & co. 1966., pp. 18-19.

U redovitim međudepartmanskim nastavnim križanjima ponude za dodatni izbor predmeta, najčešće su po broju kredita obvezatne bile nastavne grupe predmeta prava, novinarstva, ekonomije i povijesti (unutar kojih je onda moguć izbor).

Važno je uočiti da ova disciplinarna struktura odgovara i profesionalnoj strukturi politoloških struka. To je poklapanje nastalo, koliko zbog američke kulture profesija i pragmatske orijentacije na stalno efikasno rješavanje razvojnih i poslovnih problema u postizavanju visokih performansi državnih službi i privatnih korporacija, toliko i zbog snažnog inicijalnog impulsa francuskoga utjecaja na razvoj američke politologije. A upravo je taj utjecaj ravnomjerno orijentiran na fundamentalno teorijsko obrazovanje i na stručno obrazovanje za rad u javnim i privatnim službama.

Od tridesetih - dakle, nešto nakon Merriamovih *New Aspects of Politics* - do šezdesetih godina ovoga stoljeća, APSA se držala sljedeće podjele:

1. *Američka nacionalna državna vlast* (American National Government)
2. *Komparativna državna vlast* (Comparative Government)
3. *Međunarodno pravo i Međunarodni odnosi* (International Law and Relations)
4. *Političke stranke* (Political Parties)
5. *Politička teorija* (Political Theory)
6. *Javno upravljanje* (Public Administration)
7. *Javno pravo* (Public Law)
8. *Savezne i Lokalna državna vlast* (State and Local Government).¹¹

U Europi je istodobno struktura slična, s tom razlikom da se ovdje veći značaj pridaje političkoj ekonomiji i političkoj povijesti (koje su u SAD shvaćane kao ogranci), a negdje i političkoj sociologiji.¹² U posljednjih sedamdesetak godina (APSA 1923., 1960., 1994.), ako je riječ samo o strukturiranju na discipline/grane političke znanosti i ako ostavimo po strani inicijalnu četveročlanu strukturu, promjene se u SAD svode na sljedeće:

(4) *Metodologija* se pojavljuje na mjestu *Političkih stranaka* (4) iz tridesetih godina, a ove su restrukturirane kao ogranak (1) *Američke politike* i (2) *Komparativne politike*. *Savezne i lokalna državna vlast* (8) postale su također ogranakom (1) *Američke politike*, (2) *Komparativne politike* i (6) *Javnog upravljanja*, a umjesto njih disciplinom/granom su postale (8) *Javne politike*.

(4) *Međunarodni odnosi* etablirani su i reformulirani kao samostalna grana, a *Međunarodno pravo* je tek njezin ogranak.

Od konca šezdesetih (dakle, negdje desetak godina nakon - a dijelom i paralelno - s važnijim, osobito Eastonovim, te Dahlovim, Lindblomovim i

¹¹Cf. APSA 1961.

¹²Cf. Andrews 1982., Larguier & Noel eds. 1981., Chester 1986., Lotti & Pasquino eds. 1980., Graziano ed. 1987.

Almondovim radovima, uz Strausov, Rawlsov, Lasswellov, Parsonsov i Lazarsfeldov utjecaj), u shvaćanjima disciplinarnog/granske strukture naše znanosti u SAD počelo je ubrzano smjenjivanje raznosmjernih promjena. Najprije se 1968. utvrđuju samo tri “opća polja” ili discipline političke znanosti:

1. *Suvremeni politički sustavi* (Contemporary Political Systems)
2. *Međunarodno pravo, organizacije i politika* (International Law, Organization and Politics)
3. *Politička teorija i filozofija* (Political Theory and Philosophy).

Ali, istodobno se navodi i koristi dvadeset i sedam “specijaliziranih polja” ili “poddisciplina”, i to abecednim redom, bez eksplicitnog strukturiranja.¹³ Očit je kompromis tzv. tradicionalista i behavioralista/sistemskih analitičara. No, od toga se ubrzo odustaje, pa se već 1973. vraća na osam, ali po formulacijama novodefiniranih disciplina ili “polja” političke znanosti (“s antiknom dihotomijom inozemne i američke politike”¹⁴):

1. *Inozemne i inter-nacionalne /Cross-National/ političke institucije i ponašanje*
2. *Međunarodno pravo, organizacije i politika*
3. *Metodologija*
4. *Politička stabilnost, nestabilnost i promjena*
5. *Politička teorija*
6. *Javne politike: formiranje i sadržaj*
7. *Javno upravljanje*
8. *Političke institucije, procesi i ponašanje u SAD.*

Istodobno se određuje i *šezdeset ogranaka* ili poddisciplina tih “polja”, grana ili disciplina.¹⁵ Vjerojatno uz utjecaj radova Deutch, Lowia i Moora, ali i istodobnu metodologijsku stabilizaciju i kraj financijske ekspanzije behavioralnih istraživanja, u nazivima disciplina/grana pojavljuju se *Metodologija, Političko ponašanje, Institucije i Javne politike*, a sistemska se analiza vezuje uz Metodologiju, Javne politike i *Političku promjenu* - kao jedan od pristupa. Politička filozofija, Teorija prava, Upravno i Javno pravo integrirani su u ogranke. Zanimljivo je da je ovakvo strukturiranje, s mnogim vrijednim inovacijama, ali u nekim elementima ne osobito logično, nastalo nakon što je 1970. objavljen *National Science Foundation Register of Scientific and Technical Personnel*,¹⁶ pa se pokušalo s ne osobito uspješnom, odnosno kratkotrajnom, prilagodbom (osim u onim navedenim elementima koji su slijedili prirodnu politologijsku, a ne nasilnu administrativnu logiku razvoja).

¹³Cf. APSA 1968. Preface u: Greenstein & Polsby 1975.

¹⁴Cf. Greenstein & Polsby 1975., II, p. xiii.

¹⁵Cf. APSA 1973., Greenstein & Polsby 1975.

¹⁶Greenstein & Polsby 1975., loc. cit.

Ako ovu strukturu usporedimo s aktualnom strukturom, koju smo prikazali na početku (IPSA 1993. i APSA 1994.), te onom koje se drži APSA na svojim konvencijama 90-ih godina¹⁷, uočit ćemo jasno današnje znatne razlike spram strukture u prijelaznim godinama 1968.-1973., te djelomični povratak na neke ideje strukture 1930.-1961. Ali i na neke konstitutivne ideje američke političke znanosti s prijelaza stoljeća, preuzete iz tadašnje francuske i njemačke te britanske teorije, uz uvažavanje novoga (ali i moderno klasičnog, sada integriranog) statusa Javnih politika, Političke ekonomije, Političkih institucija, Političkih procesa/ponašanja, Teorije države, Teorije prava, Javnog prava, Političke komunikacije, Političke kulture, Političke filozofije i Političkog obrazovanja.

U suvremenoj referentnoj znanstvenoj literaturi današnji standard se počeo uspostavljati u *Handbook of Political Science* I-VIII 1975. godine.¹⁸ Osam tomova *Handbooka* strukturirano je na sljedeći način:

1. *Politička znanost: područje i teorija*
2. *Mikropolitika teorija*
3. *Makropolitika teorija*
4. *Nevladina (Non-governmental) politika* (Politics)
5. *Institucije i procesi državne vlasti*
6. *Politike i vođenje politika* (Policy)
7. *Strategije istraživanja*
8. *Međunarodna politika* (Politics).

Ada W. Finifter s Michigan State University 1983. i 1993. uredila je u izdanju APSA dva utjecajna pregleda recentnijeg “stanja discipline” političke znanosti.¹⁹ Njezini pregledi drže se sljedeće podjele:

1. *Povijest političke teorije, misli i ideja* (s osobitim naglaskom na “Velike knjige”)
2. *Politička teorija i Metodologija*
3. *Politički procesi i Političko ponašanje* (s Političkim strankama, Izborima, Parlamentarizmom, Analizom politika, Političkom komunikacijom, Federalizmom, itd.)
4. *Političke institucije i Država /State/* (Legislativa, Javno pravo i Sudska politika, Izvršna vlast, Javna uprava)
5. *Međunarodna politika* (Komparativna politika, Globalna politička ekonomija, Politika razvoja i promjene, Politički konflikt, rat i mir, Međunarodni odnosi).

¹⁷Cf. APSA 1995. i 1996. Tu ćemo strukturu detaljnije razmotriti drugom prigodom, u analizi artikulacije pojedinih disciplina/grana političke znanosti/politologije na ogranke, te u komparativnoj analizi vodećih sveučilišta, jer ovdje za to nema prostora.

¹⁸Greenstein & Polsby 1975., op. cit.

¹⁹Cf. Finifter 1983. i 1993.

Komplementarno su važne poante ekspertize koju je naručila APSA 1985. godine, a izradio ju je znanstveni tim u sastavu: Bluhm, Hermann, Murphy, Nelson, Pye.²⁰ Prema toj, kasnije vrlo utjecajnoj, analizi - osobito na strukturu i pristupe "ogranaka" pojedinih "grana" politologije, odnosno poddisciplina pojedinih disciplina političke znanosti u SAD i u svijetu - naglašena je sve veća važnost i (dotad u jednom duljem razdoblju nedovoljno naglašavanog) humanističkoga znanstvenog profiliranja sljedećih temeljnih grana i ogranaka u integriranoj političkoj znanosti - političkoj znanosti "u jednini":

1. *Javno upravljanje i Analiza politika (Policy Analysis)*
2. *Formalna teorija i empirijska aplikacija*
3. *Nacionalna politika (Politics)*
4. *Komparativna politika*
5. *Politička kultura i ideologije*
6. *Međunarodni odnosi*
7. *Javno pravo i Teorija prava*
8. *Politička ekonomija*
9. *Politička filozofija i Etika*
10. *Filozofija političkog istraživanja, te, kao primijenjeni rezultat,*
11. *Humanističko političko obrazovanje.*

Novi - ali već dulje vrijeme u literaturi sve jasnije formirani - svjetski standard u recentnoj "integriranoj" političkoj znanosti formulirao je 1996. najnoviji reprezentativni enciklopedijski rad, *A New Handbook of Political Science*.²¹ Knjiga je izrađena u suradnji s IPSA i preliminarno raspravljena na njezinom kongresu 1994., s eksplicitnom intencijom da nastavi i recentno nadomjesti *Handbook of Political Science* iz 1975. Svjetska reprezentativna ekipa politologa u ovoj se knjizi izriječkom oslanja na suvremenu i recentnu vodeću američku, englesku, njemačku, francusku i talijansku politologijsku tradiciju, kao i inovacije, ne samo u politologiji nego i u bliskim joj društvenim znanostima.²² Prema toj, danas više ili manje jedinstvenoj, svjetskoj tradiciji, aktualna je podjela integrirane političke znanosti sljedeća:

1. *Političke institucije* (osobito komplementarna pravna i Rational Choice analiza)
2. *Političko ponašanje* (osobito institucionalni i iskustveni pristupi, analiza izbora i stranaka)
3. *Komparativna politika* (osobito mikro-behavioralna istraživanja i analize demokracije)

²⁰Cf. Bluhm & co. 1985., pp. 247-259.

²¹Cf. Goodin & Klingemann eds. 1996.

²²Urednici se izriječkom pozivaju na sljedeću opću literaturu: Crotty 1991., Eatwell & co 1987., Finifter 1983. i 1993., Graziano 1987., Greenstein & Polsby 1975., Leca et Grawitz 1985., Lynn & Wildavsky 1990., von Beyme 1986. Lindzey & Aronson 1985. Cf. Goodin & Klingemann 1996., pp. xiii-xv.

4. *Međunarodni odnosi* (osobito neorealistički, neomerkantilistički, postpozitivistički i feministički pristupi)
5. *Politička teorija* (izrijeком uključujući “tradicije u političkoj filozofiji”, osobito od Rawlsa, odnosno 1950-ih)
6. *Javne politike i Upravljanje* (osobito analiza komparativnih politika, ideja, interesa i institucija)
7. *Politička ekonomija* (osobito perspektive političko-ekonomske društvene analize i ekonomske analize politike)
8. *Politička metodologija* (osobito kvalitativne metode, projekti istraživanja i eksperimentalne metode).

Političke znanosti, temeljene tradicijom “znanosti države” prošloga stoljeća, te još starijom tradicijom političko-kameralnih znanosti,²³ nešto su se, dakle, promijenile. U toj tradiciji, u kojoj su zapravo bile verzija cjeline društvenih znanosti s naglašenim interesom za zajednicu i politiku, one su bile strukturirane po prilici ovako:

1. Nacionalna, Komparativna i Svjetska - Politička, Ekonomska i Socijalna povijest. Povijest diplomacije
2. Povijest političkih doktrina
3. Filozofija politike, s Filozofijom države i prava, te Povijest filozofije
4. Političke institucije i Povijest političkih institucija. Javno pravo s Ustavnim i Upravnim pravom, te Jurisprudencijom
5. Državna uprava i Državne politike
6. Politička ekonomija s Financijama, te (kasnije) Čistom političkom ekonomijom, Socijalnom ekonomijom i Ekonomskom politikom
7. Socijalna psihologija
8. Sociologija politike
9. Publicitet, publicistika i novinarstvo
10. Nacionalna i komparativna vladavina, država i politika
11. Međunarodno pravo, Diplomacija, Politička geografija i Demografija.

U moderno doba, dakle najmanje u posljednja tri do četiri stoljeća (datirajući ih, recimo, od Machiavellija, Bodina, Althusiusa i Hobbesa), one po osnovnom sadržaju nikada nisu bile mnogo manje razvedene. Ali su neki sadržaji bili sažeti, a neki mnogo širi nego danas - i *razvijali su se u drukčijoj strukturi*. Neke od tih znanosti razvijane su najprije zajedno, a zatim su se razvile kao posebne. A neke su se razvijale samostalno (ponekad u početku tek kao vještine), da bi kasnije bile integrirane u nove i drukčije znanstvene cjeline. Ili su - a *upravo to je tipično - imale višestruke putove razvoja*, pa su se na jednoj strani razvijale u samostalne znanosti (politička znanost, ekonomska znanost, pravna znanost, upravna znanost, psihologija, sociologija, historija), a na drugoj su strani *istodobno*

²³Za Staatstheorie, cf. npr. Fries 1973. Za Staatswissenschaft i kameralnu znanost, vidi elementarne bibliografske naputke u: Schumpeter (1975., str. 132fn i 119-172), osobito o Halesu, Justiu i Sonnenfelsu. Cf. i Henfner (1995., 1831), s pogovorom S. Vranjicana, te Bayer 1967., Pusić 1967.

postajale disciplinama, granama i ograncima neke ili nekih drugih znanosti (politička psihologija, politička sociologija, politička geografija i geopolitika, politička povijest, niz političko-pravnih disciplina, upravljanje, ekonomska politika). Ili su bile samostalne pa su postajale integriranim disciplinama ili/i poddisciplinama, koji put i u različitim znanostima (financije, politička ekonomija, politička filozofija). Pritom su se strukturalna *osvjetljenja i pristupi mijenjali, tako da one kada postoje paralelno - i samostalno, i u različitim znanostima - nisu sasvim iste.*

Politička znanost, pak, kako je razvijena u drugoj polovici XX. stoljeća, osobito posljednjih 15-20 godina, strukturirana je, kao što smo i ovdje vidjeli, po prilici na sljedeći način:

1. *Politička teorija*²⁴
2. *Metodologija političke znanosti*²⁵

²⁴*Politička teorija* - skraćeno - dijeli se na sljedeće ogranke/poddiscipline:

1. Temelji političke teorije
2. Povijest političkih teorija, ideja i misli
3. Normativna i kvalitativna politička teorija, politička filozofija i etika
4. Pozitivna, empirijska i formalna, analitička i sistemska teorija, i politička filozofija i etika
5. Političko-ekonomska teorija
6. Teorija prava
7. Teorija političkih institucija i države
8. Teorija organizacije i odlučivanja
9. Teorija političkog ponašanja i političke komunikacije
10. Teorija ideologija i političke kulture
11. Teorija nacionalne politike
12. Teorija komparativne politike
13. Teorija međunarodnih odnosa.

Teorijska (i filozofijska) metodologija političke znanosti, Teorija države i političkih institucija, Teorije političkog ponašanja i političke komunikacije, medija i novinarstva, Politička teorija gospodarstva i društva, Teorije političkih sustava i komparativne politike, Teorije organizacije i upravljanja, donekle Teorija prava kao i Teorija međunarodnih odnosa - tradicionalno podjednako pripadaju i Političkoj teoriji i drugim posebnim granama/disciplinama političke znanosti.

Za sva strukturiranja disciplina/grana političke znanosti koja slijede u narednim bilješkama, kao i za ovakvo strukturiranje Političke teorije, vrijedi napomena da ona ovdje figuriraju tek kao tentativne naznake obuhvata i pristupa discipline. Ona inače, osim nekih naznaka koje smo dali u priloženoj literaturi, svakako traže i posebnu temeljitu eksplicaciju, ali i puno više prostora, kojim ovdje nismo raspolagali. Možemo dodati još samo toliko da se svaka disciplina političke znanosti u cijelosti ogleda i u svima preostalim, i obrnuto. Uz nužnu neizostavnost u stručnom profilu svakog diplomiranog politologa (omjeri primjene, dakako, variraju ovisno o profilu), to je kriterij njihova statusa kao disciplina/grana.

²⁵*Metodologija političke znanosti* većinom se dijeli na sljedeće ogranke/poddiscipline:

1. Teorijska (i filozofijska) metodologija političke analize i istraživanja u političkoj znanosti
2. Politička metodologija racionalnog izbora i formalne analize
3. Metodologija empirijskog istraživanja političkih institucija i procesa. Iz-

3. *Političke institucije (i Država)*²⁶
4. *Politička ekonomija*²⁷
5. *Političko ponašanje i Politički procesi; Politička komunikacija, mediji i novinarstvo*²⁸

gradnja i simuliranje modela, pregledni projekti i politička analiza

4. Kreiranje, prikupljanje i obrada podataka. Statistika i politička analiza
5. Razvojna i strategijska analiza, predviđanje i vođenje političkih procesa
6. Metodologija povijesne političke analize
7. Političko-pravna analiza
8. Komparativna analiza.

²⁶*Političke institucije* dijele se na sljedeće ogranke/poddiscipline:

1. Povijest političkih institucija
2. Država, parlamentarizam, vladine institucije, predsjedništvo, sudstvo
3. Političke organizacije, političke stranke i izbori
4. Javni mediji
5. Teorija države i političkih institucija.

²⁷*Politička ekonomija* dijeli se na sljedeće ogranke/poddiscipline:

1. Političko-ekonomska teorija. Makro i mikro analiza. Ekonomska analiza politike
2. Globalna/Međunarodna politička ekonomija
3. Nacionalne političke ekonomije
4. Komparativna politička ekonomija, regionalne političke ekonomije i političke ekonomije međunarodnih integracija
5. Posebne političke ekonomije
6. Političko-ekonomski poredak, razvoj i promjena. Institucije i procesi. Političko-ekonomski ciklusi
7. Država, društvo i gospodarstvo. Političko-ekonomska regulacija. Politička ekonomija javnih politika i upravljanja. Financije. Ekonomska politika.
8. Strategije i politike političko-ekonomskog razvoja i promjene
9. Političko-ekonomska povijest.

²⁸*Političko ponašanje, politički procesi, politička komunikacija, mediji i novinarstvo* - kao združena grana - morala bi se dijeliti na sljedeće ogranke i podogranke:

1. Političko ponašanje i procesi
 - izborno ponašanje i procesi
 - legislativno ponašanje i procesi
 - egzekutivno i upravno ponašanje i procesi
 - sudsko ponašanje i procesi
 - političko-ekonomsko ponašanje i procesi
2. Interesi, politička kultura i ponašanje
 - interesne grupe
 - političko nasilje
 - politička kultura, socijalizacija i participacija
 - stabilnost, razvoj i promjena
3. Politička komunikacija i javno mnijenje
 - političko informiranje
 - zastupanje, odnosi s javnosti i lobiranje
 - javno mnijenje
4. Javni mediji i novinarstvo

6. *Javno upravljanje* (Administration, Management)²⁹
7. *Javne politike* (Policy)³⁰
8. *Nacionalne politike*, ili *Nacionalne državne vlasti i politike* (Government and Politics)³¹

-
- Tisak
 - Radio
 - TV
 - Druge mreže
 - Političko-komunikacijsko tržište
 - 5. Teorije političkog ponašanja i političke komunikacije
 - Političko-psihologijski aspekti
 - Političko-sociologijski aspekti
 - Političko-ekonomski aspekti
 - Političko-pravni aspekti
 - Strategijski aspekti.

²⁹*Javno upravljanje* dijeli se na sljedeće ogranke/poddiscipline:

1. Temelji javnog upravljanja
2. Teorija organizacije i odlučivanja
3. Teorija upravljanja
4. Državna/javna uprava
5. Upravno ponašanje
6. Upravno pravo
7. Fiskalno i budžetsko upravljanje
8. Upravljanje ljudskim resursima
9. Komparativni upravni sustavi.

³⁰*Javne politike* dijele se na sljedeće ogranke/poddiscipline:

1. Temelji javnih politika
2. Formiranje i implementiranje javnih politika
3. Analiza politika (Policy Analysis)
4. Posebne javne politike (multidisciplinarno i multisektorski)
5. Komparativne javne politike.

³¹*Nacionalne politike*, ili Nacionalne državne vlasti (government) i politike (politics), dijele se najčešće na sljedeće ogranke/poddiscipline:

1. Teorija nacionalne državne vlasti (government), politike i političkog sustava
2. Suvremeni politički sustavi/državne vlasti i politike
 - SAD
 - Njemačka
 - Francuska
 - Velika Britanija
 - Rusija
 - Italija
 - Japan
 - Australija
 - Skandinavske zemlje
 - Europska unija
 - Regionalne integracije
 - Drugi sustavi.

9. *Hrvatska politika*, ili *Hrvatska državna vlast i politika*³²
 10. *Komparativna politika*, ili *Komparativna državna vlast i politika*³³
 11. *Međunarodni odnosi*³⁴

³²*Hrvatska politika*, ili: Hrvatska državna vlast i politika, dijeli se po logici stvari na sljedeće ogranke/poddisciplin:

1. Hrvatska država i društvo
2. Ustav. Javnopravna analiza. Povijesna analiza. Racionalni izbor
3. Interesi, političke organizacije i stranke
4. Javno mnijenje i mediji. Hrvatska politička komunikacija
5. Izbori i izborna ponašanja
6. Sabor i zakonodavno ponašanje
7. Predsjednik Republike
8. Vlada i vladine institucije
9. Pravo, sudovi i sudovanje
10. Javne/državne politike
11. Javna/državna uprava i lokalna samouprava
12. Hrvatska politička ekonomija
13. Hrvatska u regionalnom i globalnom kontekstu
14. Hrvatska politička povijest.

³³*Komparativna politika*, ili: Komparativna državna vlast i politika, dijeli se većinom na ogranke/poddisciplin:

1. Teorije komparativne državne vlasti i politike
2. Modeli komparativne analize
3. Komparativna analiza hrvatskog i drugih suvremenih političkih sustava/državnih vlasti i nacionalnih politika te regionalnih integracija - i njihovih posebnih aspekata
4. Regionalna analiza
 - Sustavi u tranziciji
 - Srednja Europa
 - Balkan
 - Mediteran
 - Istočna Europa
 - Jugoistočna Europa
 - Zapadna Europa
 - Sjeverna Amerika
 - Južna Amerika
 - Azija
 - Daleki istok
 - Pacifički bazen
 - Atlantska zajednica
 - Bliski i Srednji istok
 - Afrika
5. Komparativna analiza iz rakursa drugih grana političke znanosti i njihovih ogranaka
6. Istraživanja područja (Area Studies) kao tradicionalno interdisciplinarno i međuznanstveno polje analize.

³⁴*Međunarodni odnosi* kao grana/disciplina političke znanosti uobičajeno se dijele na sljedeće ogranke/poddisciplin:

1. Teorija međunarodnih odnosa
2. Međunarodno pravo

12. *Demokratska politička kultura i Političko obrazovanje*³⁵ i, interdisciplinarno, po našem sudu neizostavna, no u navedenim podjelama ne kao integrirana disciplina/grana već eventualno ogranak ili, češće, bliska disciplina/grana susjedne znanosti (ali zato redovita u nastavi i proslavljena u nizu politoloških bestselera posljednjih četvrt stoljeća - cf. npr. Farr 1993., Rokkan 1995.)

13. *Politička povijest*.³⁶

-
3. Međunarodni politički odnosi
 4. Međunarodna politička ekonomija i Međunarodni ekonomski odnosi
 5. Nacionalne vanjske politike
 6. Hrvatska vanjska politika
 7. Međunarodne organizacije i integracije
 8. Diplomacija
 9. Geopolitika, Politička geografija
 10. Povijest međunarodnih odnosa.

³⁵ *Politička kultura i Političko obrazovanje* na osobit su način primijenjene grane svih drugih grana političke znanosti (iako to, u načelu, vrijedi i za svaku drugu pa i konstitutivnu granu i ogranak). Elementarno ih možemo promatrati u sljedećoj strukturi:

1. Teorije građanstva, građanske kulture i građanskog obrazovanja
2. Politička kultura
3. Grane politologije i politička kultura
4. Političko obrazovanje
5. Grane politologije i političko obrazovanje
6. Politička povijest, politička kultura i obrazovanje.

³⁶ *Politička povijest* ovdje je shvaćena kao disciplina/grana političke znanosti u kojoj se ova restrukturira kao *retrospektiva svoga predmeta: političko-ekonomske zajednice i političko-ekonomskih zajednica*, tj., danas, *svijeta države-nacije i državnacija*: Hobbesova Common-Wealtha i Halesova Common Weala, te njihovih svjetskih inačica, *kao i svih njihovih aspekata, odnosa i djelovanja na realnom nacionalnom, regionalnom i svjetskom prostoru, kao i u virtualnim analitičkim prostorima*. Dakako, i kao retrospektive predmeta svih svojih posebnih disciplina/grana. Ali, i kao *polje na kojem se politologija interdisciplinarno susreće s političkom historiografijom* (Gross 1996., str. 11, po analogiji Schumpeter 1975., str. 11-12), *po kriterijima obiju znanosti*. (Uz ovakvu definiciju predmeta političke znanosti ne bi baš pristali Goodin i dr., ali ona pokriva upravo ono što oni čine.) Tako shvaćena, Politička povijest bi se granala na sljedeći način:

1. Politička znanost i povijest, historija i historiografija
2. Metodologija političke povijesti
3. Discipline/grane političke znanosti i politička povijest
 - Teorije političke povijesti, razvoja i promjene
 - Povijest političkih institucija i države
 - Političko-ekonomska i društvena povijest
 - Povijest upravljanja i državnih/javnih politika
 - Povijest političkih stranaka i pokreta
 - Povijest političke komunikacije, kulture i ponašanja, javnoga mnijenja i medija
 - Intelektualna politička povijest
 - Nacionalne i regionalne političke povijesti

Dakako, neka administrativna podjela poput ove koju je donijelo Ministarstvo znanosti Republike Hrvatske u svome *Pravilniku o utvrđivanju znanstvenih područja* ne mora se toga u svemu doslovce držati, ali ne može o takvome stvarnom stanju u znanosti uopće ne voditi računa. Ne smije se zanemariti da ove povijesno razvijene strukture disciplina/grana impliciraju znanstvenu i stručnu strukturu poddisciplina/ogranaka, koja izražava status posebnih polja analize i praktičkog bavljenja životnim političkim problemima. Ili barem vjerujemo da se to zanemarivanje ne bi smjelo događati. Jer, konzekvencije nikada neće biti samo administrativne.

II. Politološke profesije

Struktura političke znanosti, naime, kako smo pokazali, naznačuje i područja osnovnih politoloških ekspertiza i temeljnih politoloških struka:³⁷

1. Formiranje, implementacija i vođenje javnih/državnih politika. Odlučivanje. Upravljanje. Izgradnja institucija. Analiza politika. Upravljanje razvojem i promjenom.

2. Nacionalne politike i državne vlasti. Izgradnja nacije. Interesi, izbori, političke stranke, legislativa. Komparativne svjetske i regionalne ekspertize. Dizajn političkih stranaka, političkih i društvenih organizacija, programa i kampanja.

3. Političko zastupanje, odnosi s javnosti, komunikacija i novinarstvo. Politika javnih medija.

4. Politička regulacija i ekonomska politika, financije i strategije razvoja. Dizajn i implementacija strategija i politika razvoja i promjene. Dizajn društvenog i političkog prostora. Koordinacija multidisciplinarnih i multisektorskih znanstvenih i stručnih timova. Restrukturiranje i prilagodba tvrtki i gospodarstva u skladu s političkom, društvenom i kulturnom infrastrukturom.

5. Diplomacija, međunarodna suradnja i međunarodne ekspertize. Međunarodne organizacije i globalne politike. Nacionalna i međunarodna sigurnost.

6. Politička teorija, nastava, demokratska kultura i obrazovanje građana.

Svako, eventualno neznačajno i proizvoljno, sužavanje ili djelomično sažimanje uz volunтарističko širenje dijelova navedene standardne strukture u organizaciji, kadrovskoj obnovi i financiranju znanstvenih istraživanja te sveučilišnog obrazovanja politologa - mora imati izravne konzekvencije u

-
- Komparativna politička povijest
 - Povijest međunarodnih odnosa i diplomatska povijest
 - 4. Svjetska politička povijest i povijest civilizacija
 - 5. Hrvatska politička povijest.

³⁷Cf.: Friedman (1977.), Hauck & McGregor (1984.), Larguier & Noel eds. (1981.), Lotti & Pasquino eds. (1980.).

invalidiziranju hrvatske nacionalne politologije i političke misli općenito. O tome izravno ili neizravno ovisi kompetentnost i profesionalnost, odnosno nekompetentnost i neprofesionalnost obavljanja nužno međunarodno životno komparabilnih poslova u državnim/javnim politikama, državnoj i lokalnoj upravi, vitalnim društvenim djelatnostima, političkim strankama, medijima, građanskom obrazovanju, te javnom i privatnom gospodarstvu i privredi. Osobito kad je riječ o društvenom, političkom i napose demokratskom razvoju i političkoj kulturi.

Literatura:

Almond, G. (1990.), *A Discipline Divided: Schools and Sects in Political Science*, Newbury Park Cal., Sage

Almond, G. - Verba, S. (1963.), *The Civic Culture*, Princeton N.J., Princeton University Press

Anckar, D. - Berndtson, E. eds. (1987.), The Evolution of Political Science: Selected Case Studies, *International Political Science Review*, VIII, 1, Jan.

Andrews, W. G. (1982.), *International Handbook of Political Science*, Westport Conn. & London, Greenwood Press

APSA (1923.), Progress Report of the Committee on Political Research, *American Political Science Review*, 17, May

APSA (1951.), *Goals for Political Science: Report of the Committee for the Advancement of Teaching*, New York, William Sloane Associates

APSA (1961.), *Biographical Directory of the American Political Science Association*, Washington

APSA (1968.), *Biographical Directory of the American Political Science Association*, Washington

APSA (1973.), *Biographical Directory of the American Political Science Association*, Washington

APSA (1994.), *Personnel Service Newsletter*, vol. 38, No 6, Febr.

APSA (1995.), *91nd Annual Meeting: August 31 - September 3, 1995*, Chicago. Washington

APSA (1996.), *92nd Annual Meeting: San Francisco. August 29 - September 1, 1996*, Washington

APSA's NEH Liaison Committee: Bluhm, W. T. & M. G. Hermann, W. F. Murfy, J. S. Nelson, L. W. Pye (1985.), Political Science and the Humanities: A Report of the American Political Science Association, *PS*, XVIII, 2, Spring.

- Baldwin, D. A. (1993.), *Key Concepts in International Political Economy I-II*, Aldershot, Edward Elgar
- Banks, J. S. - Hanushek, E. A. eds. (1995.), *Modern Political Economy: Old Topics, New Directions*, New York, Cambridge University Press
- Barry, N. P. (1995.), *An Introduction to Modern Political Theory*, 3. ed., London, Macmillan
- Bayer, V. (1967.), Političko-kameralni studij u Hrvatskoj u XVIII stoljeću (1769-1776), *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, br. 2
- Bernstein, R. A. - Dyer, J. A. (1992.), *An Introduction to Political Science Methods*, Prentice Hall
- Beyme, K. von, ed. (1986.), *Politikwissenschaft in der Bundesrepublik Deutschland*, PVS Sonderheft 17. Opladen, Westdeutscher Verlag
- Bridges, Th. (1995.), *The Culture of Citizenship: Inventing Postmodern Civic Culture*, Albany, SUNYP
- Buchanan, J. (1960.), *Fiscal Theory and Political Economy*, Chapel Hill, University of North Carolina Press
- Buchanan, J. - Tollison, R. (1972.). *Theory of Public Choice: Political Applications of Economics*, Chicago, University of Michigan Press
- Burgess, J. W. (1891.), *Political Science and Comparative Constitutional Law I-II*, Boston, Ginn & Co.
- Burges (1882.), *The Study of Political Science in Columbia University*, *International Review*, XII
- Caporaso, J. A. - Levine, D. P. (1992.), *Theories of Political Economy*, Cambridge, CUP
- Capraro, A. F. ed. (1988.), *Profiles of American Colleges*, 6th ed., New York, Barron
- Castles, F. G. (1992.), *The Comparative History of Public Policy*, Cambridge, Polity Press
- Chester, N. (1986.), *Economics, Politics and Social Studies in Oxford 1900-1985*, London, Macmillan
- Clarke, S. (1991.), *The State Debate*, Basingstoke, Macmillan
- Crick, B. (1960.), *The American Science of Politics: Its Origins and Conditions*, Berkeley & LA, University of California Press
- Crotty, W. ed. (1991.), *Political Science: Looking to the Future I-IV*, Evanston Ill., Northwestern University Press
- Dahl, R. A. (1991.), *Modern Political Analysis*, Prentice Hall

- Deutsch, K. W. (1967.), *The Nerves of Government: Models of Political Communications and Control*, New York, Free Press
- Dogan, M. - Kazancigil, A. eds. (1994.), *Comparing Nations: Concepts, Strategies, Substance*, Oxford, Blackwell
- Duffy, G. N. - Tucker, S. A. (1995.), Political Science: Artificial Intelligence Applications, *Social Science Computer Review*, 13, 1
- Dunleavy, P. (1987.), *Theories of the State: The Politics of Liberal Democracy*, London, Macmillan
- Easton, D. (1969.), The New Revolution in Political Science, *American Political Science Review*, 63
- Eatwell, J. & co. eds. (1987.), *The New Palgrave: A Dictionary of Economics I-IV*, New York, Stockton Press
- Evans, P. B. & co. eds. (1985.), *Bringing the State Back In*, New York, Cambridge University Press
- Fainsod, M. & co. (1959.), *Government and the American Economy*, New York, Norton & co.
- Farr, J. & co. eds. (1995.), *Political Science in History*, New York, Cambridge University Press
- Farr, J. & co. (1993.), *Political Science and History*, Ann Arbor, University of Michigan Press
- Finer, S. E. (1997.), *History of Government from the Earliest Times*, Oxford, Oxford University Press
- Finifter, A. W. ed. (1983.), *Political Science: The State of the Discipline*, Washington, APSA
- Finifter, A.W., ed. (1993.), *Political Science: The State of the Discipline II*, Washington, APSA
- Fiorina, M. P. (1995.), Rational choice, empirical contributions and the scientific enterprise, *Critical Review* 9
- Freeman, M. D. A. (1994.), *Lloyd's Introduction to Jurisprudence*, London, Sweet & Maxwell
- Friedman, R. S. (1977.), Nonacademic Careers for Political Scientists, *PS*, Winter
- Friedrich, C. J. (1937.), *Constitutional Government and Politics*, New York, Harper & Brothers
- Fries, S. D. (1973.), Staatstheorie and the New American Science of Politics, *Journal of the History of Ideas*, 34, 3, July- Sep.

- Garner, J. W. (1928.), *Political Science and Government*, New York, American Book Company
- Goodin, R. E. (1982.), *Political Theory and Public Policy*, Chicago, University of Chicago Press
- Goodin, R. E. - Klingemann, H. D., eds. (1996.), *A New Handbook of Political Science*, Oxford & New York, Oxford University Press
- Graziano, L. ed. (1987.), *La scienza politica Italiana*, Milano, Feltrinelli
- Graves, W. B. ed. (1928.), *Public Opinion: Its Formation and Control*, New York & London, D. Appleton & co.
- Greenstein, F. I. - Polsey, N. W., eds. (1975.), *Handbook of Political Science I-VIII*, Reading, Mass., Addison Wesley
- Gross, M. (1996.), *Suvremena historiografija: Korijeni, postignuća, traganja*, Zagreb, Novi Liber
- Haddow, A. (1939.), *Political Science in American Colleges and Universities, 1636-1900*, New York, Appleton-Century
- Hauck, R. J.-P. - McGregor, J. P. (1984.), *Alternative Careers for Political Scientists*, Washington D.C., APSA
- Henfner, J. (1995., 1831), *Uvod u političku ili nacionalnu ekonomiju, prema najnovijem napretku u političkim znanostima*, Zagreb, Pravni fakultet
- IEP (1995.), *Sciences po*, Institut d'études politiques de Paris & Presses de sciences po
- IPSA (1993.), *Participation*, vol 17, No 2, Summer, "Special Issue"
- Janda, K. - Berry, J. M. - Goldman, J. (1992.), *The Challenge of Democracy: Government in America*, Boston, Houghton Mifflin
- Keman, H. ed. (1993.), *Comparative Politics: New directions in theory and method*, Amsterdam, VU University Press
- Key, V. O. Jr. (1961.), *Public Opinion and American Democracy*, New York, Knopf
- King, G. (1989.), *Unifying Political Methodology*, New York, Cambridge University Press
- King, G. (1991.), On Political Methodology, *Political Analysis*, 2
- King, R. (1986.), *The State in Modern Society: New Directions in Political Sociology*, Chatham N.J., Chatham House
- Kirkpatrick, E. M. (1962.), The Impact of the Behavioral Approach on Traditional Political Science, u: A. Ranney ed. *Essays on the Behavioral Study of Politics*, Urbana, University of Illinois Press

Klingemann, H.-D. & co. (1994.), *Parties, Policies, and Democracy*, Boulder Col., Westview Press

Kymlicka, W. (1990.), *Contemporary Political Philosophy: An Introduction*, Oxford, Oxford University Press

Larguier, G. - Noel, P. eds. (1981.), *Sciences-Po*, Paris, Groupe Sigma Editions

Leca, J. - Grawitz, M. eds. (1985.), *Traité de science politique I-IV*, Paris, Presses Universitaires de France

Lerner, D. - Lasswell, H. D. eds. (1951.), *The Policy Sciences*, Stanford Cal., Stanford University Press

Lerner, A. W. - Wanat, J. (1992.), *Public Administration: Scenarios in Public Management*, Prentice Hall

Lindzey, G. - Aronson, E. eds. (1985., 1954.) *Handbook of Social Psychology* I-II, Reading Mass., Addison Wesley.

Lijphart, A. (1971.), Comparative politics and the comparative method, *American Political Science Review*, 65

Lijphart, A. (1994.), *Electoral Systems and Party Systems*, Oxford, Oxford University Press

Lindblom, Ch. E. (1977.), *Politics and Markets: The World Political-Economic Systems*, Basic Books

Lindblom, Ch.E. (1990.), *Inquiry and Change: The Troubled Attempt to Shape and Understand Society*, New Haven, Yale University Press

Long, S. L. ed. (1981.), *Handbook of Political Behavior* I-IV, New York, Plenum Press

Lotti, L. - Pasquino, G. eds. (1980.), *Guida alla Facoltà di Scienze Politiche*, Roma, Il Mulino

Loughlin, M. (1992.), *Public Law and Political Theory*, Oxford, Clarendon Press

Lowi, T. J. (1964.), American business, public policy, case-studies and political theory, *World Politics* 16

Lynn, N. B. - Wildavsky, A. eds. (1990.), *Public Administration: The State of the Discipline*, Chatham N.J., Chatam House, for the American Political Science Association and the American Society for Public Administration

MacIver, R. M. (1964., 1926.), *The Modern State*, London, Oxford University Press

MacIver, R.M. (1947.), *The Web of Government*, New York, Macmillan

- March, J. G. - Olsen, J. P. (1989.), *Rediscovering Institutions: The Organizational Basis of Politics*, New York, Free Press
- McGrew, T. G. - Lewis, P. G. (1992.) *Global Politics: Globalization and the Nation State*, Cambridge, Polity Press
- Merriam, C. E. (1925.), *New Aspects of Politics*, Chicago, University of Chicago Press
- Merriam, C.E. (1934.), *Civic Education in the United States*, New York, Scribner's
- Ministarstvo znanosti Vlade Republike Hrvatske (1997.), Pravilnik o utvrđivanju znanstvenih područja, *Narodne novine* br. 29. 14. ožujka
- Morgenthau, H. J. (1985.), *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace*, 6th edn., rev. by K.W.Thompson, New York, Knopf
- Nagel, S. S. (1990.), Policy theory and policy studies, *Policy Studies Journal* 18
- Neustadt, R. E. (1960.), *Presidential Power*, New York, Wiley
- Neustadt, R. E. - May. E. R. (1986.), *Thinking in Time: The Uses of History for Decision Makers*, New York, Free Press
- North, D. (1990.), *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*, New York, Cambridge University Press
- Peacock, A. (1992.), *Public Choice Analysis in Historical Perspective*, Cambridge, CUP
- Pennock, J. R. (1951.), Political Science and Political Philosophy, *American Political Science Review*, Dec.
- Peters, B. G. (1986.), *American Public Policy*, Chatham N.J., Chatham House
- Pollock, F. (1883.), *History of the Science of Politics*, New York, J. Fitzgerald
- Pool, I. de S. ed. (1967.), *Contemporary Political Science: Toward Empirical Theory*, New York, McGraw-Hill
- Prifold, C. E. (1962.), "A History of APSA's Activities in the Field of Secondary Education in *Government*, 1904-1962", mimeo., Washington D.C., APSA
- Pusić, E. (1967.), Političko-kameralne nauke u 18-om stoljeću i Joseph von Sonnenfels, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, br. 3
- Quigly, Ch. ed. (1991.), *CIVITAS: Framework for Civic Education*, Calabasas Cal., Center for Civic Education

Rabin, J. & co. eds. (1989.), *The Handbook of Public Administration*, New York, Marcell Dekker

Raphael, D. D. (1990.), *Problems of Political Philosophy*, London, Macmillan

Rawls, J. (1971.), *Theory of Justice*, Cambridge Mass., Harvard University Press

Rhodes, R. A. W. - Marsh, D. (1992.), New directions in the study of policy networks, *European Journal of Political Research*, 21

Richter, M. ed. (1980.), *Political Theory and Political Education*, Princeton, N.J., Princeton University Press

Riker, W. H. - Ordeshook, P. C. (1973.), *An Introduction to Positive Political Theory: A synthesis and expositions of current trends in descriptive political theory based on axiomatic and deductive reasoning*, Englewood Cliffs, N.J., Prentice-Hall

Rodee, C. C. & co. (1967., 1957.) *Introduction to Political Science*, New York, McGraw-Hill

Rokkan, S. (1995.), Une famille des modèles pour l'histoire comparée de l'Europe Occidentale, *Revue internationale de politique comparée*, II, 1.

Roseman, C. & co. eds. (1966.), *Dimensions of Political Analysis: An Introduction to the Contemporary Study of Politics*, Englewood Cliffs N.J., Prentice Hall

Rosenau, J. N. ed. (1969.), *International Politics and Foreign Policy*, New York, Free Press

Sabine, G. - Thorson, T. (1973.), *A History of Political Theory*, New York, Holt, Rinehart & Winston

Schick, A. (1994.), *The Federal Budget: Politics, Policy, and Process*, Washington D.C., Brookings Institution

Schumpeter, J. A. (1975., 1954.), *Povijest ekonomske analize*, Zagreb, Informator

Shafritz, J. M. - Hyde, A. C. eds. (1986.), *Classics of Public Administration, Homewood Ill., Dorsey*

Skocpol, Th. (1992.), *Protecting Soldiers and Mothers: The Political Origins of Social Policy in America*, Cambridge Mass., Harvard University Press

Somit, A. - Tanenhaus, J. (1967.), *The Development of Political Science: From Burgess to Behavioralism*, Boston, Allyn & Bacon

Stein, M. B. (1995.), Major factors in the emergence of political science as a discipline in western democracies: A Comparative analysis of

the United States, Britain, France, and Germany, u: D. Easton & co. eds., *Regime and Discipline: Democracy and the Development of Political Science*, Ann Arbor, University of Michigan Press

Steimo, S. & co. eds. (1992.), *Structuring Politics: Historical Institutionalism in Comparative Analysis*, Cambridge, CUP

Straus, L. (1959.), *What is Political Philosophy, and Other Studies*, New York & London, The Free Press & Collier- Macmillan

Swanson, D. - Nimmo, D. (1990.), *New Directions in Political Communications: A Resource Book*, Newbury Park Cal., Sage Books

Tivey, L. J. - Wright, A. W. (1991.), *Political Ideas since 1945: Perspectives on Recent Political Thought*, Aldershot, Edward Elgar

Tullock, G. (1967.), *Toward a Mathematics of Politics*, Ann Arbor, University of Michigan Press

UNESCO (1950.), *Contemporary Political Science*, Paris, UNESCO

Voegelin, E. (1952.), *The New Science of Politics*, Chicago, University of Chicago Press

Waltz, K. N. (1979.), *Theory of International Politics*, Reading Mass., Addison-Wesley

White, A. D. ed. (1887.), *European Schools of History and Politics, Studies in Historical and Political Science*, vol. V, Dec., Johns Hopkins University.

Wildavsky, A. (1987.), *Speaking Truth to Power: The Art and Craft of Policy Analysis*, New Brunswick N.J., Transaction Books

Wilson, W. (1885.), *Congressional Government: A Study in American Politics*, Boston, Houghton Mifflin

Dag Strpić

STRUCTURE OF POLITICAL SCIENCE

Summary

The Ministry of Science of the Republic of Croatia decided on a new *Rule Book of Definition of Scientific Areas*. By the *Book, Politology* is a scientific field in the area of social sciences. The field is divided in 3 branches: 1. *Politology*, 2. *Theory and History of Politics*, 3. *Political Philosophy*. The author of this article shows by documents how the *Political science* is quite differently structured by IPSA and APSA, and describes 120 years of dominantly American development of Political science and of professions of political scientists which brought out a recent new world standard with around 100 subdisciplines and areas of expertise which are structured in 8 fundamental disciplines: 1. *Political Institutions*, 2. *Political Behaviour*, 3. *Comparative Politics*, 4. *International Relations*, 5. *Political Theory*, 6. *Public Policy and Public Administration/Management*, 7. *Political Economy*, 8. *Political Methodology*. The author points out that a voluntaristic intervention in the definition of scientific areas could mean an attack on development of science, research organisation, renewal of teaching staff on University, and on academic education of political scientists, as well as on internationally comparable competence of Croatian experts, and Croatian democratic political thought and political culture in general.